

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Економіки, менеджменту та комерційної діяльності»

«Допущена до захисту»
зав. кафедри ЕМКД
к.е.н., доцент
Тетяна РЯБОВОЛИК

„17” червня 2024 р.

(протокол засідання кафедри ЕМКД
№16 від «17» червня 2024 р.)

Кваліфікаційна робота

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
на тему:

«Удосконалення інформаційних технологій сучасних банківських установ»

Виконала здобувачка вищої освіти
IV курсу, групи МЕ-20
ОПП «Менеджмент»
спеціальності 073 «Менеджмент»
Анастасія МЕХЕДА

Керівник: к.е.н, доц.

Ілона АНДРОЩУК

Рецензент: д.е.н., проф.,
завідувач кафедри ФБСС

Володимир СИБІРЦЕВ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ДОСТІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	7
1.1 Нормативне регулювання діяльності банківських установ	7
1.2. Банківська установа: ключові засади функціонування	14
1.3. Особливості впровадження інформаційних технологій в банківський сектор України	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АТ КБ ПРИВАТБАНК	27
2.1 Загальна характеристика АТ КБ Приватбанк	27
2.2 Аналіз діяльності АТ КБ Приватбанк	30
2.3 Оцінка впровадження Інформаційних технологій в АТ КБ Приватбанк	37
РОЗДІЛ 3 . ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ	41
3.1 Проблеми впровадження інформаційних технологій в банківських установах України	41
3.2 Пропозиції щодо вдосконалення інформаційних технологій в банківському секторі на прикладі АТ КБ Приватбанк	48
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

У сучасних умовах стрімкого технологічного прогресу інформаційні технології (ІТ) стали невід'ємним елементом банківської діяльності. Вдосконалення та ефективне застосування ІТ значно підвищують конкурентоспроможність банківських установ, поліпшують якість обслуговування клієнтів, знижують операційні витрати і підвищують безпеку фінансових операцій.

З кожним роком вимоги клієнтів до банківських послуг стають дедалі більш комплексними, що спонукає банки постійно оновлювати свої інформаційні системи. В Україні одним із провідних банків у впровадженні інноваційних ІТ-рішень є ПриватБанк, який активно розвиває цифрові сервіси та впроваджує сучасні технології для оптимізації своїх бізнес-процесів.

Актуальність теми цієї кваліфікаційної роботи обумовлена необхідністю дослідження шляхів удосконалення інформаційних технологій у банківському секторі, що дозволить систематизувати найкращі практики, які сприятимуть підвищенню ефективності банківських операцій. Досвід ПриватБанку у впровадженні та використанні ІТ дозволить виявити ключові аспекти успішної цифрової трансформації, корисні як для інших банківських установ, так і для науковців та практиків у сфері фінансів та ІТ.

Інформаційні технології (ІТ) відіграють сьогодні фактично критичну роль у банківських установах, надаючи можливість для підвищення ефективності, безпеки та зручності фінансових послуг. ІТ дозволяють автоматизувати рутинні завдання, такі як обробка платежів, ведення бухгалтерського обліку, управління ризиками та аналітика даних. Це знижує ймовірність людських помилок і підвищує продуктивність.

Завдяки ІТ, банки можуть надавати клієнтам можливість здійснювати фінансові операції онлайн, включаючи перекази коштів, оплату рахунків, відкриття депозитів та отримання кредитів. Мобільні банківські додатки надають клієнтам зручний доступ до їхніх рахунків з будь-якого місця у будь-який час. Це підвищує рівень обслуговування клієнтів і залученість.

ІТ дозволяють впроваджувати передові методи безпеки, такі як шифрування, біометрична ідентифікація та багатофакторна аутентифікація, що захищають від кіберзагроз і шахрайства. Завдяки ІТ банки можуть збирати та аналізувати великі обсяги даних для кращого розуміння поведінки клієнтів, прогнозування ринкових трендів та розробки нових продуктів і послуг. ІТ дають змогу банкам інтегрувати фінансові технології (фінтех), такі як блокчейн, штучний інтелект та машинне навчання, що дозволяє створювати нові види фінансових послуг. Системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) допомагають банкам ефективно комунікувати з клієнтами, надавати персоналізовану підтримку та покращувати якість обслуговування. Загалом, інформаційні технології сприяють інноваціям, конкурентоспроможності та сталому розвитку банківських установ у сучасному цифровому світі.

Мета цієї кваліфікаційної роботи полягає в аналізі та систематизації процесів удосконалення інформаційних технологій у сучасних банківських установах на прикладі ПриватБанку, а також у розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ІТ у банківській діяльності.

Для досягнення мети цієї роботи передбачається виконання таких завдань:

1. аналіз поточного стану інформаційних технологій у банківському секторі;
2. визначення ключових напрямків розвитку ІТ у ПриватБанку;
3. визначення впливу сьогодення на розвиток інформаційних технологій;
4. оцінка впливу впровадження новітніх технологій на ефективність банківських операцій;

5. розробка рекомендацій з покращення інформаційних технологій у банківських установах;

Об'єктом дослідження стане розвиток інформаційних технологій АТ КБ Приватбанк

Структура кваліфікаційної роботи включає теоретичний огляд, аналіз практичного досвіду ПриватБанку, а також розробку практичних рекомендацій щодо удосконалення ІТ у банківському секторі.

Робота складається з змісту, вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел.

Практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що в ході дослідження було проаналізовано ключові тенденції на фінансовому та банківському ринках у контексті розвитку новітніх технологій. Також було вивчено міжнародний досвід їх застосування, що дозволило визначити перспективи розвитку комерційних банків в Україні. Оскільки ця сфера є надзвичайно важливою для економіки країни, результати дослідження сприятимуть ефективнішому використанню інформаційних технологій комерційними банками.

Інформаційна база дослідження включала положення законодавчих та нормативно-правових актів України, статистичні та аналітичні матеріали Національного Банку України, звітність та аналітичні матеріали комерційних банків, монографії, наукові статті та підручники вітчизняних та зарубіжних вчених, результати опитувань, а також ресурси Інтернету.

Результати дослідження можуть стати основою для подальших наукових розвідок у цій галузі, а також бути корисними для керівників банківських установ при прийнятті стратегічних рішень щодо розвитку інформаційних технологій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

1.1. Нормативне регулювання діяльності банківських установ

Банківська система – провідна ланка фінансово-кредитної системи, яка є невід’ємною складовою економічної системи будь-якого суспільства. Наявність самостійної банківської системи є безсумнівно ознакою незалежності держави, її економічного суверенітету.

Нормативне регулювання банківської діяльності включає широкий спектр правил, вимог і механізмів, які встановлюються законодавством та регуляторними органами для забезпечення стабільності та ефективності банківської системи. Капіталовкладення визначають вимоги до мінімального обсягу капіталу, який банк повинен мати в залежності від ризиків, які він приймає. Ліквідність відноситься до здатності банку задовольнити свої поточні зобов'язання. Це вимірюється за допомогою різних показників, таких як коефіцієнти ліквідності. Кредитування регулює умови надання кредитів банками, включаючи процентні ставки, строків, вимоги до позичальників тощо. Кредитні ризики оцінюються і контролюються для запобігання несплати кредитів, що може призвести до втрат для банку.

Фінансова звітність вимагає, щоб банки регулярно представляли фінансові звіти, які демонструють їх фінансовий стан та результативність.

Аудит здійснюється незалежними аудиторами для перевірки достовірності фінансової звітності та виявлення можливих ризиків.

Валютне регулювання встановлює правила щодо операцій з іноземною валютою, включаючи обмін валюти, капіталовкладення в іноземні активи тощо.

Валютний контроль забезпечує виконання валютного законодавства та запобігає незаконним операціям з валютою.

Антикорупційні заходи спрямовані на запобігання корупції в банківській системі, включаючи встановлення процедур контролю та прозорості.

Протидія відмиванню коштів полягає в запобіганні використанню фінансових установ для легалізації доходів від злочинної діяльності.

Кожен з цих видів регулювання відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та ефективності банківської системи, а також у запобіганні фінансовим ризикам та зловживанням.

Банківські нормативи є важливими складовими фінансової системи, що регулюють діяльність банків та забезпечують стабільність та надійність банківського сектору. Формування та впровадження таких нормативів відбувається на основі комплексу принципів, що враховують економічні, фінансові та соціальні аспекти.

Одним з головних принципів є забезпечення фінансової стійкості банківських установ. Нормативи повинні забезпечувати достатню кількість капіталу для покриття ризиків та запобігання банкрутству у разі негативних змін у фінансовому середовищі.

Банківські нормативи повинні враховувати різноманітні види ризиків, з якими можуть зіткнутися банки, такі як кредитний, ринковий, ліквідності та інші. Нормативи мають сприяти виваженому управлінню цими ризиками.

Нормативи повинні бути пропорційними до розміру та складності банківських установ. Це означає, що більші банки повинні дотримуватися більш суворих вимог, а менші банки можуть мати менші обов'язкові норми.

Нормативи мають бути чіткими, зрозумілими та доступними для всіх зацікавлених сторін, щоб сприяти довірі до банківської системи та забезпечити адекватну оцінку її стану.

Впровадження нових нормативів повинно відбуватися поетапно, давати банкам достатньо часу для адаптації та впровадження необхідних змін.

Перед впровадженням нових нормативів необхідно провести консультації з представниками банківської галузі та іншими зацікавленими сторонами для врахування їхніх думок та рекомендацій.

Після впровадження нормативів необхідно здійснювати систематичний моніторинг їхнього впливу на банківську систему та економіку загалом, а також проводити оцінку їхньої ефективності та потреби у внесенні змін.

У зв'язку зі зростаючою глобалізацією фінансових ринків, важливо, щоб нормативи були гармонізовані на міжнародному рівні для забезпечення спільного регулювання та уніфікації стандартів.

Принципи формування та впровадження банківських нормативів відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та надійності банківської системи. Вони мають сприяти ефективному управлінню ризиками та забезпечувати відповідність банківської діяльності вимогам фінансової стійкості та прозорості. Основні принципи показано в таблиці 1.1.

Банківська сфера відіграє важливу роль у функціонуванні економіки, забезпечуючи фінансову стабільність та підтримуючи економічний розвиток. Однак, з огляду на важливість банківської системи, виникає потреба в її регулюванні та контролі. Нормативне регулювання в банківській сфері є одним з ключових інструментів державного втручання, спрямованих на забезпечення стабільності та ефективності фінансового сектору. У цьому рефераті розглянемо основні цілі та завдання нормативного регулювання в банківській сфері.

Однією з ключових цілей нормативного регулювання є забезпечення стабільності банківської системи. Це досягається шляхом встановлення правил та обмежень, які мають на меті запобігти системним ризикам, зменшити можливість фінансових криз та зберегти довіру вкладників та інших учасників ринку.

Ще однією важливою ціллю нормативного регулювання є захист інтересів вкладників. Це досягається через ряд обмежень та вимог, спрямованих на забезпечення безпеки та надійності банківських депозитів.

Таблиця 1.1 - Основні принципи банківського права

Принцип	Пояснення
Принцип свободи банківської діяльності	Суб'єкти банківської діяльності мають право приймати рішення і здійснювати будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству. Обмеження на здійснення банківської діяльності встановлюються законодавством України.
Принцип неухильного дотримання економічних нормативів	Суб'єкти банківських правовідносин зобов'язані дотримуватися економічних нормативів, встановлених Національним банком України (НБУ), а також норм чинного законодавства. Наприклад, комерційні банки повинні виконувати економічні нормативи, встановлені НБУ.
Принцип поєднання публічних і приватних інтересів	Держава організовує, регулює і управляє банківською системою в інтересах суспільства, одночасно враховуючи приватні інтереси кредитних установ і клієнтів, забезпечуючи баланс інтересів усіх суб'єктів банківського права.
Принцип задоволення потреб клієнтів і максимізації прибутку	Банки мають на меті задовольнити потреби своїх клієнтів та отримати максимальний прибуток.
Принцип добровільності та зацікавленості у взаємовідносинах	Взаємовідносини між банківськими установами та їх клієнтами базуються на рівності сторін, диспозитивності та ініціативності у формуванні та виконанні прав і обов'язків. Це передбачає взаємну волю і свідомість учасників.
Принцип підтримки конкуренції та заборони монополізації	Банкам забороняється укладати угоди, що обмежують конкуренцію, а також монополізувати умови надання кредитів, встановлення процентних ставок і комісійних винагород. Контроль за дотриманням антимонопольного законодавства у банківській сфері здійснює Антимонопольний комітет України. Реорганізація комерційних банків узгоджується з АКУ у випадках, передбачених законодавством. НБУ сприяє розвитку конкуренції і обмежує монополізм, створюючи рівні умови доступу комерційних банків до кредитних аукціонів і лібералізуючи валютний ринок.
Принцип нагляду за діяльністю банків	Нагляд забезпечує належне функціонування банківської системи, запобігає правопорушенням, підтримує законність у банківській сфері та запобігає втручанню держави у внутрішньогосподарську діяльність комерційних банків. Він також забезпечує притягнення до відповідальності винних осіб за сигналами про порушення.

Джерело: створено на основі [1]

Нормативне регулювання в банківській сфері також має на меті запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Це здійснюється через встановлення процедур та вимог щодо ідентифікації клієнтів, внутрішнього контролю та співпраці з правоохоронними органами.

Нормативне регулювання також спрямоване на створення умов для конкурентоспроможності банківської системи. Це включає в себе регулювання процесу концентрації ринку, заохочення інновацій та підтримку розвитку нових технологій у фінансовому секторі[1] .

Одним з основних завдань нормативного регулювання є встановлення стандартів та вимог, які банки повинні виконувати у своїй діяльності. Це може включати в себе вимоги до капіталу, ліквідності, управління ризиками та інші аспекти фінансової діяльності.

Нормативне регулювання передбачає нагляд та контроль за діяльністю банків з метою перевірки виконання ними встановлених стандартів та вимог. Це включає в себе регулярні аудити, звіти та інші механізми перевірки.

Нормативне регулювання також включає в себе розробку та впровадження політики в галузі банківського сектору. Це може включати в себе розробку стратегій

Нормативне регулювання в сучасному суспільстві є невід'ємною складовою частиною функціонування держави, економіки, а також різних сфер громадського життя. Його значення та роль є важливими для забезпечення стабільності, порядку та розвитку суспільства.

Нормативне регулювання визначає правила та норми, які забезпечують стабільність в суспільстві. Воно формує основу для розвитку правової системи та забезпечує передбачуваність дій громадян і підприємств.

Нормативні акти встановлюють правила поведінки та взаємодії між суб'єктами суспільних відносин, що забезпечує захист прав і інтересів різних соціальних груп.

Нормативне регулювання визначає правила господарської діяльності, контролює ринкові відносини, запобігає монополізації ринків та інших антиконкурентних практик.

Нормативи законодавства встановлюють правила поведінки у суспільстві, в тому числі в громадських місцях, що сприяє підтримці громадського порядку та безпеки.

Нормативне регулювання стимулює розвиток науки, культури, освіти та інших сфер життя через встановлення правил та механізмів підтримки цих галузей.

Нормативи законодавства допомагають у формуванні єдиного соціального простору та сприяють інтеграції різних соціальних груп.

Нормативне регулювання визначає правила розподілу ресурсів та можливостей у суспільстві, що сприяє соціальній справедливості та зменшенню соціальних нерівностей.

Нормативи у галузі економіки регулюють діяльність підприємств, сприяють розвитку конкуренції та інновацій, що сприяє економічному зростанню.

Нормативи у галузі безпеки та обороноздатності визначають правила забезпечення національної безпеки та обороноздатності держави.

Нормативне регулювання відіграє важливу роль у сучасному суспільстві, забезпечуючи порядок, стабільність та розвиток. Воно є основою для правової системи, захисту прав та інтересів громадян, регулювання економічних процесів та забезпечення безпеки. Його значення полягає в забезпеченні соціальної справедливості, економічного зростання та гармонійного розвитку суспільства.

Коли ми говоримо про нормативне регулювання банківських установ, ми входимо в світ, де закони й правила визначають, як банки повинні функціонувати, щоб забезпечити стабільність фінансової системи та захист інтересів клієнтів. Це різноманітний комплекс законодавчих актів, які

регулюють всі аспекти банківської діяльності, від вимог до капіталу до процедур аудиту.

Законодавство встановлює правила гри, які кожен банк має дотримуватися, починаючи з умов отримання ліцензії та закінчуючи вимогами до звітності та аудиту. Наприклад, банківський кодекс визначає обов'язковість мінімального рівня капіталу, який банк повинен мати, щоб забезпечити фінансову стійкість та відшкодування можливих втрат. Також, цей кодекс встановлює процедури надання ліцензій на банківську діяльність та вимоги до управління ризиками.

Нормативне регулювання також стосується захисту прав клієнтів. Закони про фінансову звітність та аудит встановлюють вимоги до звітності банків перед суспільством та контролюють процедури аудиту, щоб забезпечити достовірність цих звітів. Крім того, законодавство регулює конфіденційність та захист особистих даних клієнтів, забезпечуючи їм право на конфіденційність своїх фінансових операцій.

Але нормативне регулювання - це не статичне поняття. Воно постійно еволюціонує відповідно до змін у фінансовому середовищі та технологічному прогресі. Наприклад, в останні роки бачимо зростаючу увагу до кібербезпеки та регулювання криптовалют, що відображає нові виклики, з якими стикаються банківські установи.

Отже, нормативне регулювання банківських установ є важливим інструментом для забезпечення стабільності та довіри у фінансовій системі. Воно створює правила гри, які дозволяють банкам працювати ефективно та відповідально, забезпечуючи захист інтересів усіх зацікавлених сторін.

Банківський сектор відіграє ключову роль у фінансовій системі, тому важливо мати чіткі норми та правила, які регулюють його діяльність.

Законодавство, що стосується банківських установ, має на меті забезпечити стабільність та надійність фінансової системи. Це досягається шляхом встановлення вимог до капіталу, ліквідності, управління ризиками та інших аспектів діяльності банків.

Нормативне регулювання також спрямоване на захист інтересів клієнтів банківських установ. Законодавство встановлює правила щодо діяльності банків у сфері конфіденційності, відкритості, а також надає права клієнтам на отримання інформації про свої фінансові операції та захист їх особистих даних.

Законодавство визначає процедури нагляду за банківськими установами з метою запобігання фінансовим кризам та забезпечення вчасного втручання у випадку виникнення проблем.

Нормативне регулювання банківських установ є складною та динамічною областю законодавства. Зміни в економічних умовах та технологічному середовищі часто вимагають адаптації правових норм до нових реалій. Тому важливо, щоб законодавство було гнучким та спроможним відповідати на виклики, що ставляться перед банківським сектором.

Ефективне нормативне регулювання банківських установ є ключовим чинником забезпечення стабільності та розвитку фінансової системи. Тільки завдяки чітким та справедливим правилам можна забезпечити довіру клієнтів та інвесторів до банківського сектору, що є важливим для подальшого економічного зростання та процвітання

1.2. Банківська установа: ключові засади функціонування

Український банківський сектор є ключовим компонентом фінансової системи країни. Уряд та Національний Банк активно сприяють створенню умов для формування сучасного та конкурентоспроможного банківського сектору, який відповідає потребам економіки та забезпечує високий рівень обслуговування для населення та підприємств.

У сучасних умовах всі сегменти бізнесу, включаючи й нелегальний, належать до користувачів стабільної роботи банківської системи, яка стала основою для ведення виробничих та операційних процесів. З початком

конфлікту на сході України, ця залежність почала відчуватися не лише бізнесом, а й звичайними громадянами.

На рис. 1 «Банківська Система» є загальною структурою, яка включає всі види банків. Національні банки є високорівневими інституціями, які зазвичай здійснюють контроль над грошовою політикою та іншими ключовими аспектами фінансової системи країни. До них можна віднести центральні банки.

Державні банки наступного рівня, зазвичай, мають державний чи громадський власник і можуть бути задіяні у різних фінансових операціях, які підтримують соціальні та економічні інтереси країни.

Комерційні банки, з іншого боку, працюють на ринкових засадах і зазвичай надають широкий спектр послуг клієнтам та підприємствам.

Ця структура показує загальний устрій банківської системи, де кожен рівень має свої особливості та функції.

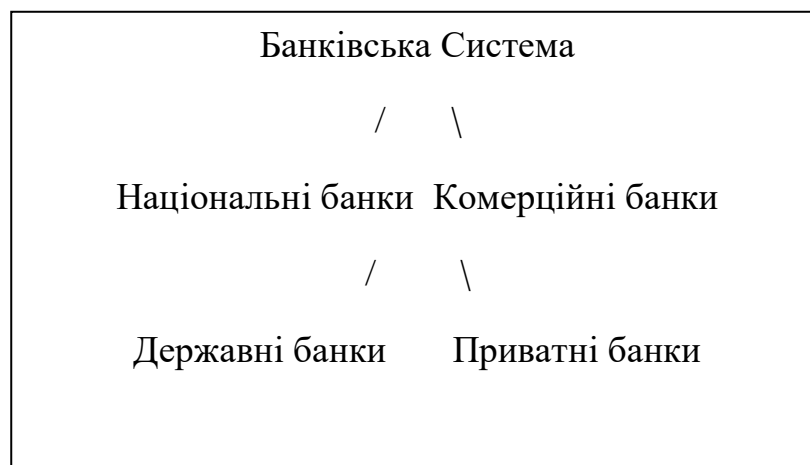

Рисунок 1.1 - Банківська Система

Джерело: створено на основі [1]

У перші дні активних бойових дій платіжна система опинилася під загрозою зупинки, оскільки багато банківських відділень були змушені зачинитися через труднощі з доступом працівників до роботи. Масові спроби зняти готівку з банкоматів також негативно вплинули на банківську систему.

Незважаючи на ці виклики, банківська система продовжує працювати. Банки зосереджуються на забезпеченні неперервної роботи своїх відділень у тих регіонах, де немає прямої загрози для життя та здоров'я людей.

Умови воєнного стану в Україні призвели до введення обмежень з боку Національного Банку, зазначених у Постанові № 18 від 24.02.2022 року[19]. Ці обмеження стосуються різних аспектів банківської діяльності, таких як зняття готівки, видача іноземної валюти, робота на валютному ринку тощо. Однак деякі обмеження були зняті, що дозволило зберегти безперебійну роботу безготівкових розрахунків та забезпечити доступ до різних банківських послуг.

У період війни для вирішення проблем банківського сектору було впроваджено ряд відновлювальних заходів.

Забезпечення стабільної роботи банківської системи під час війни. Національний банк України запровадив кілька заходів, які дозволили зберегти нарахування та виплату зарплат, стипендій, пенсій та державних допомог під час воєнного стану. Встановлено тимчасові обмеження на зняття готівки, заборонено видачу готівки в іноземній валюті та зупинено роботу валютного ринку. Офіційний курс іноземної валюти було зафіксовано. Ці швидкі дії забезпечили фінансову стабільність для громадян, дозволивши їм знімати готівку, здійснювати перекази та оплачувати покупки, підтримуючи Збройні Сили України.

Розвиток ризик-менеджменту. Ще в 2014 році НБУ врахував ризик ескалації конфлікту з Росією у своїх прогнозах і розробив план дій для забезпечення стабільної роботи банківської системи. Банки також розробили свої плани, приділяючи особливу увагу стійкості до кібератак, що забезпечило безперервність фінансових операцій під час війни. Це підкреслює необхідність подальшого розвитку систем управління ризиками, які допомагають прогнозувати ризики, визначати їхній розмір і наслідки, а також запобігати або зменшувати втрати.

Діджиталізація. Після реформування банківського сектору у 2014-2016 роках розпочалося активне використання дистанційних фінансових послуг. У 2020 році НБУ оголосив про розвиток безготівкової економіки. Уряд ухвалив законодавчі зміни для ідентифікації та верифікації клієнтів через систему BankID НБУ, що дозволило банкам відкривати рахунки дистанційно. Використання хмарних сервісів забезпечує збереження даних навіть при фізичному руйнуванні інфраструктури.

Безготівкові розрахунки. В умовах війни люди стикалися з проблемою відсутності готівки. Її частково вирішили шляхом надання можливості знімати кошти на касах торговельних підприємств. Проблеми з транспортуванням готівки до відділень та банкоматів у «гарячих точках» залишаються. Через це важливо популяризувати безготівкові розрахунки, які продовжують функціонувати стабільно.

Система електронних платежів. Стабільна робота системи електронних платежів є основою для проведення безготівкових розрахунків. Всі банківські установи України підключені до цієї системи і можуть здійснювати платежі клієнтів навіть під час війни. НБУ використовує резервні потужності для підтримки системи, що дозволяє здійснювати безготівкові розрахунки на територіях без активних бойових дій та зі зв'язком.

Міжнародна фінансова підтримка. Стабільність банківської системи під час війни значною мірою залежить від міжнародної фінансової допомоги. Вона необхідна як для суб'єктів економічної діяльності в Україні, так і за кордоном. Важливими є також внутрішні ресурси країни.

Завдяки цим заходам вдається підтримувати принципи та довіру до банківського сектору, який працює в умовах війни.

Регулятивні заходи Національного Банку допомагають банківській системі виживати в умовах воєнного стану. Завдяки їм і новим підходам, банківська система продовжує забезпечувати стійкість національної валюти та підтримувати ділову активність в країні.

Національний банк України, який є центральним банком країни, виконує кілька ключових ролей у фінансовій системі. Він є банком банків, що означає, що інші комерційні банки зазвичай мають рахунки в Національному банку. Також він виступає банком уряду, забезпечуючи його фінансові потреби, і емісійним центром, контролюючи випуск грошей.

Однією з головних функцій Національного банку України є забезпечення стабільності національної валюти та контроль за її емісією. Він має монопольне право на випуск грошей в обіг. Також НБУ є головним представником України у відносинах з іншими центральними банками та міжнародними фінансовими організаціями.

Національний банк виконує регуляторну функцію у банківському секторі. Він реєструє комерційні банки, надає їм ліцензії на проведення різних операцій та встановлює обмеження на їх діяльність відповідно до розміру їх регулятивного капіталу.

Комерційні банки, у свою чергу, функціонують як самостійні економічні суб'єкти, що мають власну автономію та працюють у партнерських відносинах з клієнтами. Вони здійснюють кредитування різних суб'єктів господарювання та громадян, касове та розрахункове обслуговування, а також інші банківські операції.

Основні функції банківської системи включають створення грошей та регулювання грошової маси, трансформаційну функцію, що полягає в перерозподілі фінансових ресурсів, і стабілізаційну функцію, яка спрямована на забезпечення стабільності банківської діяльності та грошового ринку.

Законодавче регулювання діяльності банків здійснюється через Конституцію України, Закони «Про Національний банк України» і «Про банки і банківську діяльність» та інші відповідні нормативно-правові акти. У наших часах Національний банк України впроваджує нові вимоги до капіталу та ліквідності банків відповідно до міжнародних стандартів.

Фінансова система має важливе значення у передачі монетарних стимулів у реальний сектор економіки, що сприяє стійкому економічному

зростанню. Банківські установи є ключовим джерелом формування грошових капіталів для обслуговування та інвестування в економіку країни.

Для стабілізації фінансово-економічної ситуації в країні необхідна добре функціонуюча, надійна та розвинена банківська система. Банківська система виконує різні функції фінансової системи, такі як забезпечення руху фінансових ресурсів у часі та просторі, розробка механізмів управління ризиками, об'єднання фінансових ресурсів та їх розподіл між суб'єктами господарювання, забезпечення безперервного функціонування платіжних систем і надання ринку цінової інформації.

Існують два основних підходи до трактування сутності банківської системи: вузький і широкий. Вузьке трактування розглядає банківську систему як сукупність банків і філій іноземних банків. У широкому трактуванні банківську систему розглядають як кредитно-фінансову систему загалом, яка включає економічні, правові та організаційні умови, що визначають системне управління банківською діяльністю.

Банківська система є складною, динамічною системою, що включає різноманітні банківські інституції, які діють згідно з законодавством та спрямовані на обслуговування економіки та суспільства, а також на забезпечення фінансової стабільності країни.

Функції банківської системи мають свої особливості і взаємозв'язки. Вони включають створення грошей, трансформацію фінансових ресурсів та стабілізацію фінансової системи.

- банківські установи виконують кілька ключових функцій, що забезпечують стабільність та ефективність фінансової системи;
- акумуляція заощаджень: банки залучають депозити від фізичних та юридичних осіб, які вони використовують для фінансування кредитів та інвестицій. цей процес сприяє накопиченню капіталу в економіці;
- кредитування: банківські установи надають кредити фізичним та юридичним особам, забезпечуючи фінансову підтримку для інвестицій та

споживання. це сприяє економічному зростанню та розвитку підприємництва;

- платіжні послуги: банки забезпечують ефективне функціонування платіжної системи, пропонуючи різні види платіжних інструментів (чеки, перекази, картки тощо), що полегшує обіг грошей у економіці;

- інвестиційні послуги: деякі банки надають інвестиційні послуги, включаючи управління активами, брокерські послуги та консалтинг, що допомагає клієнтам ефективно розміщувати свої кошти;

- управління ризиками: банківські установи здійснюють управління ризиками, використовуючи різні фінансові інструменти та методи, що дозволяє знижувати ризики неплатоспроможності, ліквідності та ринкові ризики;

- банківські установи відіграють ключову роль у функціонуванні фінансової системи, забезпечуючи стабільність та ефективність економіки. їхні основні функції, різноманітність видів, регулювання та управління ризиками формують базу для надійної та стійкої банківської діяльності. розуміння цих засад є важливим для ефективного управління банківськими установами та підтримки їхньої стабільності в умовах змінного економічного середовища.

1.3. Особливості впровадження інформаційних технологій в банківський сектор України

Стрімкий розвиток сучасних цифрових технологій та глобалізація спричинили трансформацію підходів у банківському секторі та його взаємодії з клієнтами і регуляторами. Швидка цифровізація призвела до появи терміну «цифрова економіка» як самостійного поняття як у теорії, так і на практиці. Цей термін з'явився наприкінці ХХ століття у зв'язку з технологічними змінами, які торкнулися всіх галузей, включаючи фінансово-банківський сектор. Такі зміни в економічній діяльності змусили переглянути

бізнес-стратегії, моделі, підходи до операцій, реалізації продуктів і організації роботи підприємств.

Протягом активної фази пандемії COVID-19, коли було введено різноманітні обмеження, клієнти банків активно користувалися цифровими засобами для отримання послуг. Це призвело до зростання вимог щодо якості цих послуг та збільшення запитів на їх удосконалення.

На рис. 1.2 представлено цикл впровадження цифрових технологій у діяльність банків. Цей цикл розпочинається з так званого «тригера» – події, яка змушує керівництво банку та його відділ ризик-менеджменту шукати і розробляти нові технологічні рішення. Завершується цикл вдосконаленням впроваджених технологій відповідно до потреб нових тригерів та викликів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

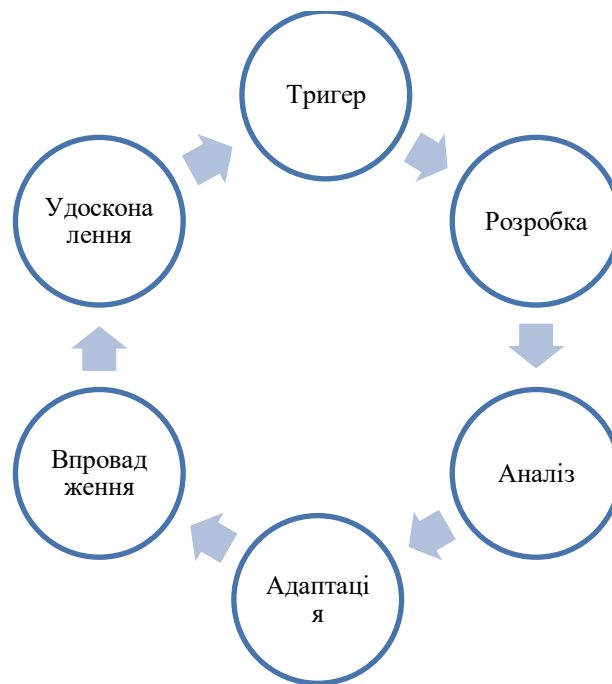

Рисунок 1.2 - Етапи впровадження цифрових технологій

Джерело: створено автором

Розглянемо складові цього циклу:

-тригер: це кризова ситуація, яка зумовлює необхідність оптимізації витрат і пошуку нових каналів комунікації та продажу. Прикладами таких тригерів є обмеження, пов'язані з пандемією covid-19, виклики, спричинені

російською військовою агресією проти України, конкуренція за клієнтів та регуляторні зміни.

- розробка: банки створюють попит на нові цифрові продукти і стають їх основними драйверами. У процесі розробки акцентується на інноваційності, автоматизації, надійності та безпеці інформації, прозорості, використанні штучного інтелекту та оптимізації витрат.

- аналіз технологій: виконується превентивний аналіз технологічних рішень щодо співвідношення «ризик-вигода». Це дозволяє попередити реалізацію можливих ризиків, зокрема операційних, і уникнути майбутніх збитків.

- адаптація: пристосування цифрових технологій до бізнес-моделі конкретного банку, його цілей та стратегії. Включає узгодження з внутрішніми документами банку, вимогами регулятора, законами та нормативно-правовими актами.

- впровадження: запуск цифрових технологій у діяльність банку, навчання персоналу роботі з новими технологіями, а також ознайомлення клієнтів з новими можливостями та ризиками.

- удосконалення: відповідь на нові тригери і вимоги клієнтів шляхом адаптації існуючих технологічних рішень до нових умов.

Цифрова трансформація банківської діяльності передбачає комплекс заходів для посилення співпраці банків з технологічними компаніями, щоб досягти стратегічних цілей розвитку, впровадження інноваційних методів роботи, створення нових банківських продуктів і послуг, розширення клієнтської бази та підвищення конкурентоспроможності банку.

Світові тенденції цифровізації банківського сектору демонструють стрімке зростання популярності цифрових послуг у банківській сфері протягом останніх десяти років. Це значною мірою обумовлено появою цифрової культури, особливо серед молодого покоління, для якого сучасні технології стали невід'ємною частиною повсякденного життя та роботи.

Згідно з дослідженнями «TheFintechTimes», світовий банківський сектор ефективно відреагував на виклики, що виникли під час пандемії коронавірусу, сприяючи значному просуванню цифрових технологій. Широке впровадження цифрових технологій у банківському та фінансовому секторах України зменшило ризики втрати клієнтів та підвищило конкурентоспроможність під час пандемії та в умовах війни.

Більшість банківських установ в Україні та світі активно працюють над покращенням своїх послуг для залучення нового бізнесу та створення додаткової цінності для клієнтів. Однак деякі банки зосереджуються на підвищенні ефективності своєї діяльності, використовуючи цифрові канали для повсякденних транзакцій. Цей підхід, хоч і знижує витрати та збільшує продуктивність, може обмежувати можливості розвитку цифрового банкінгу, який є важливим для розширення бізнесу банку.

Одним з напрямків залучення нових клієнтів для банків є використання штучного інтелекту. За даними TheMcKinseyGlobalInstitute (MGI), штучний інтелект може створити значний додатковий прибуток для світового банківського сектору шляхом підвищення продуктивності та інших переваг, таких як автоматизація різних банківських процесів.

Використання штучного інтелекту у фінансових послугах стає все більш необхідним. Ця технологія допомагає у зборі та аналізі великої кількості даних, оцінці ризиків і оптимізації процесів. Для фінтех-компаній та банківських установ штучний інтелект є незамінним інструментом для моніторингу фінансового стану клієнтів, аналізу їхніх інвестицій, кредитів та інших фінансових операцій.

Імплементация штучного інтелекту дозволяє банкам бути більш конкурентоспроможними, особливо в порівнянні з іншими фінансовими посередниками, які активно використовують цифрові технології. Однак багато банків в Україні ще не до кінця адаптувалися до цифрової епохи, що призводить до втрати клієнтів.

Цифрові технології відкривають безліч можливостей для інновацій у фінансовому секторі, зокрема:

- швидкий доступ до кредитів через онлайн-платформи та мобільні додатки;
- автоматизований аналіз кредитоспроможності з використанням алгоритмів машинного навчання;
- персоналізовані пропозиції кредитів, що відповідають потребам клієнтів;
- використання блокчейну для кредитування;
- розвиток фінтех-платформ та систем P2P кредитування;
- аналітика даних для моніторингу ризиків.

Ці технології допомагають банкам ефективно керувати ризиками, підвищуючи якість обслуговування та забезпечуючи зручність для клієнтів. Загалом, цифрові технології відкривають нові можливості для покращення процесів кредитування. Вони забезпечують швидший доступ до кредитів, підвищують ефективність аналізу кредитоспроможності та зменшують ризики як для банків, так і для клієнтів. Проте важливо також управляти кіберризиками, про що зазначають різні дослідники, зокрема О. Кузьменко та О. Кушнерьов.

У свою чергу, міжнародна організація MordorIntelligence прогнозує, що до 2026 року оцінка глобального штучного інтелекту може зрости до 26,67 млрд доларів США. Першим банком в Україні, що широко використовував цю технологію, став Приватбанк, який впровадив у свій мультифункціональний додаток Приват24 технології машинного навчання, штучного інтелекту та чат-ботів.

Важливе місце в технологічному розвитку світового банківського сектору займає концепція відкритого банкінгу. Відкритий банкінг (OpenBanking) - це система, в рамках якої різні банки відкривають свої програмні інтерфейси (API), щоб надати доступ до фінансової інформації для

розробки нових додатків і послуг. Це відкриває власникам рахунків більше фінансових можливостей.

Перевага відкритого банкінгу полягає у створенні нових можливостей для фінтех-компаній у розробці більш досконалих рішень для управління особистими фінансами, а також у сприянні конкуренції в банківській сфері. Це стимулює традиційних операторів до покращення власних пропозицій або співпраці зі сторонніми компаніями.

Для ефективного функціонування та розвитку цих технологій важливо визначити правила з боку регуляторів. Так, у 2015 році в ЄС була прийнята платіжна директива PSD2, яка зобов'язує банки надавати дані про клієнтів стороннім постачальникам послуг за їх згодою, зокрема фінтех-компаніям.

Національний банк України активно працює над впровадженням директив та інших вимог ЄС, адаптуючи банківську систему та фінансовий сектор до європейських стандартів, навіть у період воєнних дій. Розвиток технологій відкритого банкінгу отримав значний поштовх під час пандемії коронавірусу та карантинних обмежень.

В Україні почали активно впроваджувати технології відкритого банкінгу з середини 2023 року, коли Національний банк України прийняв «Концепцію відкритого банкінгу в Україні». Цей документ визначає напрями розвитку, дорожню карту та ключові вимоги до впровадження відкритого банкінгу. Концепція передбачає відкриття API банків для компаній, що надають нефінансові платіжні послуги, сприяючи взаємній вигоді всіх учасників.

Згідно з законом України «Про платіжні послуги», який був оновлений 1 квітня 2023 року, концепція відкритого банкінгу в Україні має бути реалізована до серпня 2025 року. Представники Асоціації фінансових компаній «Фінансовий омбудсман» вважають, що впровадження цього закону призведе до позитивних результатів як для клієнтів, так і для банків.

НБУ заявляє про свою готовність керувати цим процесом для створення безпечних та захищених стандартів відкритого банкінгу для всіх

користувачів. Варто звернути увагу на прогрес необанкінгу, який розвивається незважаючи на економічні кризи. Необанки надають фінансові послуги через технологічні платформи на базі хмарних сервісів, дозволяючи клієнтам зручний доступ до своїх фінансових активів у будь-який час та з будь-якого місця.

В Україні ринок необанкінгу представлений кількома компаніями, включаючи monobank, Sportbank, Izibank, Neobank та O.Bank. Ці компанії пропонують інноваційні підходи до надання банківських послуг, використовуючи новітні технології та цифрові інструменти для забезпечення зручного доступу до фінансових продуктів та послуг.

Таким чином, сучасні цифрові технології докорінно змінюють банківську галузь, надаючи нові можливості для клієнтів та компаній. Вони забезпечують швидший та зручніший доступ до фінансових послуг, підвищують ефективність операцій та знижують витрати. Однак важливо враховувати всі ризики та виклики, пов'язані з цифровізацією, та забезпечити належний захист даних та безпеку фінансових транзакцій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ВРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АТ КБ ПРИВАТБАНК

2.1 Загальна характеристика АТ КБ Приватбанк

АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим універсальним комерційним банком України, що надає послуги як фізичним, так і юридичним особам. Банк обслуговує понад 500 тисяч корпоративних клієнтів, 450 тисяч приватних підприємців та більше 9 мільйонів рахунків фізичних осіб. Щоденно послугами ПриватБанку користується більше 2 мільйонів клієнтів.

Протягом свого існування ПриватБанк перетворився з традиційного банку на високотехнологічну інноваційну платформу з багатофункціональним інтернет-банкінгом, мобільною версією та широким спектром мобільних додатків. Згідно з дослідженнями, кількість користувачів мобільного інтернет-банкінгу ПриватБанку за 8 місяців поточного року досягла 8,1 мільйона, і прогнозується, що до кінця року ця цифра зросте до рекордних 10 мільйонів.

Для зручності користувачів експерти ПриватБанку провели оновлення мобільних версій інтернет-банкінгу, залучивши не лише ІТ-спеціалістів, а й користувачів, які мали можливість завантажити бета-версію додатку для реального тестування та залишення відгуків і пропозицій у коментарях. За участі 252 тисяч бета-тестувальників було отримано 20 тисяч пропозицій щодо поліпшень мобільного додатку. Ця робота продовжується, оскільки зворотній зв'язок є ключовим для стабільної та зручної роботи мобільного додатку.

Інноваційна політика ПриватБанку спрямована на впровадження новітніх банківських послуг на українському ринку. Зокрема, ПриватБанк першим в Україні запровадив інтернет-банкінг «Приват24» та GSM-банкінг,

а також послуги з продажу електронних ваучерів через мережу банкоматів та POS-терміналів.

За понад 25 років роботи на українському ринку ПриватБанк досяг лідируючих позицій завдяки зростанню ринкової частки, підвищенню ефективності та надійності, а також збільшенню конкурентоспроможності. Висока якість послуг та надійність банку забезпечили йому не лише національне, але й міжнародне визнання.

ПриватБанк надає повний спектр банківських послуг, зокрема розрахунково-касове обслуговування, яке користується популярністю серед усіх категорій клієнтів. Перевагами цього обслуговування є якість, оперативність, можливість здійснення платежів у національній та іноземній валюті, обслуговування рахунків організацій усіх форм власності, безкоштовні консультаційні послуги та інформаційна підтримка бізнесу. На рис.2.1 показано основні показники діяльності ПриватБанку.

Рисунок 2.1 – Основні показники ПриватБанку за 2024 рік

Джерело: створено на основі [2]

Банківська система є ключовою складовою національної економіки. Стабільна та прозора діяльність банківських установ є необхідною умовою для забезпечення конкурентоспроможності української економіки. Комерційні банки є основною ланкою банківської системи, спрямованою на досягнення максимального фінансового результату.

Основні послуги для корпоративних клієнтів включають розрахунково-касове обслуговування, кредитування, банківські гарантії, депозити, валютно-обмінні операції, вексельні операції та акредитивне обслуговування. Фізичні особи можуть скористатися розрахунковими операціями, вкладними операціями, кредитуванням, пластиковими картами та банківськими металами. Інвестиційний бізнес ПриватБанку включає реєстраторську діяльність, торгові операції з цінними паперами та інвестиційну діяльність.

ПриватБанк має розгалужену мережу дочірніх банків, філій та представництв як в Україні, так і за її межами. Йому довіряє третина всіх вкладників України, а більше 40% клієнтів українських банків обирають ПриватБанк для відкриття рахунків. Понад 35% клієнтів користуються його послугами для грошових переказів, що свідчить про високий рівень довіри з боку населення.

Стратегія ПриватБанку спрямована на перехід від обслуговування у відділеннях до використання дистанційних інструментів банківського обслуговування, з метою бути лідером в наданні платіжних та інших банківських послуг населенню та юридичним особам усіх форм власності в Україні.

ПриватБанк дотримується принципів належного корпоративного управління, спрямованих на чесність, добросовісність та справедливість у всіх взаємодіях з клієнтами, співробітниками, акціонерами, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами. Наглядова рада бере на себе відповідальність за стратегічне управління та контроль за діяльністю Правління, забезпечуючи додержання нормативно-правових вимог та захист інтересів вкладників і акціонерів. Правління забезпечує об'єктивну оцінку

стану банку і відкриту комунікацію зі зацікавленими сторонами, що сприяє надійному управлінню ризиками та внутрішнім контролем. Прозоре розкриття ключових питань стосовно фінансового стану і діяльності банку підтримується своєчасною та достовірною інформацією, що сприяє довірі та підтримці усіх зацікавлених сторін. ПриватБанк активно розвиває корпоративну соціальну відповідальність, спрямовуючи зусилля на підвищення доступності фінансових послуг, захист прав клієнтів та реалізацію соціальних ініціатив, сприяючи економічному та соціальному прогресу в Україні.

2.2 Аналіз діяльності АТ КБ Приватбанк

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» [3], основний капітал банку включає статутний капітал та відкриті резерви, сформовані або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, премій на акції та додаткових внесків акціонерів, загальний фонд покриття ризиків для невизначених ризиків при проведенні банківських операцій, за винятком поточних збитків та нематеріальних активів.

Згідно із Законом України «Про Національний банк України» [4] та Законом України «Про банки і банківську діяльність», Національний банк України встановлює порядок визначення регулятивного капіталу банків та такі обов'язкові економічні нормативи:

- Нормативи капіталу:

1. Мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1);
2. Достатність регулятивного капіталу (Н2);
3. Достатність основного капіталу (Н3).

- Нормативи ліквідності:

1. Миттєва ліквідність (Н4);
2. Поточна ліквідність (Н5);
3. Короткострокова ліквідність (Н6).

Згідно зі змінами до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженими постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019 № 102, з 02.09.2019 нормативи Н4 та Н5 більше не розраховуються.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банків (Н1), які отримали банківську ліцензію після 11 липня 2014 року, повинен становити 500 мільйонів гривень.

Відповідно до вимог НБУ, банки повинні підтримувати коефіцієнт достатності капіталу (Н2) на рівні не менше 10% від суми активів, зважених з урахуванням ризику, розрахованих згідно з вимогами Національного банку України [5]. Цей норматив забезпечує здатність банків захищати інтереси вкладників, кредиторів та інвесторів від непередбачених збитків.

Розглянемо докладніше усі наведені нормативи.

Регулятивний капітал (Н1) обчислюється за формулою (2.1):

$$H1 = C_p = C_o + C_d \quad (2.1)$$

де C_p – регулятивний капітал, грн.,

C_o – основний капітал (капітал 1-го рівня), грн.,

C_d – додатковий капітал (капітал 2-го рівня), грн.

Основний капітал банку визначається за формулою (2.2):

$$C_o = C_u + P_o + P_m - P_n - A_n o - K_n - U \quad (2.2)$$

де C_u – фактично сплачений зареєстрований статутний капітал, грн.,

P_o – сукупні резерви банку, що складаються з резервів, створених за рахунок нерозподіленого прибутку, дивіденди, направлені на збільшення статутного капіталу, емісійні різниці, резервні фонди, створені згідно з законами України, під невизначений ризик, грн.,

P_m – прибуток минулих років, грн.,

P_n – сума недосформованих резервів під можливі збитки, грн.,

$A_n o$ – залишкова вартість нематеріальних активів, грн.,

K_n – капітальні вкладення у нематеріальні активи, грн.,

U – збитки минулих та поточного років, грн.

Додатковий капітал банку включає наступні компоненти (2.3):

$$C_d = P_{сз} + P_a + P_t + D_c \quad (2.3)$$

де $P_{сз}$ – резерви під стандартну заборгованість інших банків і клієнтів за кредитними операціями, грн.,

P_a – результат переоцінки основних засобів та статутного капіталу, грн.,

P_t – прибуток поточного року, грн.,

D_c – субординований борг, грн.

Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що випливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника адекватності регулятивного капіталу, тим більшу частку ризику беруть на себе власники банку, і навпаки: чим нижче значення показника, тим більшу частку ризику беруть на себе кредитори та вкладники банку. Значення показника адекватності регулятивного капіталу визначається як співвідношення регулятивного капіталу банку до сукупних активів і позабалансових інструментів, зважених за ступенем кредитного ризику та зменшених на суму створених резервів за активними операціями і суму забезпечення кредиту (вкладень в боргові цінні папери) безумовним зобов'язанням або грошовим покриттям у вигляді застави майнових прав. Нормативне значення нормативу Н2 має бути не менше 10% .

Формула для розрахунку нормативу платоспроможності (Н2) (2.4):

$$H2 = \frac{C_p}{A_p} 100\% = \frac{C_p}{0A1+A20,1+A30,2+A40,5+A51,0} 100\% \quad (2.4)$$

де A_p – активи з урахуванням рівня ризику кожного виду активів, грн.,

A_i – сума активів і-го рівня ризику, грн.

Норматив адекватності основного капіталу (Н3) призначений для визначення здатності банку захистити кредиторів і вкладників від

непередбачених збитків. Показник адекватності основного капіталу розраховується як співвідношення основного капіталу до загальних активів банку (2.5). Нормативне значення нормативу НЗ має бути не менше 4% .

Формула для розрахунку нормативу адекватності основного капіталу (НЗ) (2.5):

$$НЗ = \frac{C_0}{A-P_{cs}} \times 100\% \quad (2.5)$$

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) встановлюється для контролю за здатністю банку виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів і визначається як співвідношення ліквідних активів (Ал) до короткострокових зобов'язань (Зкс) (2.6). Нормативне значення нормативу Н6 має бути не менше 60%.

Формула для розрахунку нормативу короткострокової ліквідності (Н6) (2.6):

$$Н6 = \frac{Ал}{Зкс} \quad (2.6)$$

До ліквідних активів включаються: готівкові кошти, банківські метали, кошти на кореспондентських рахунках в Національному банку та інших банках, короткострокові депозити в Національному банку та інших банках, короткострокові кредити іншим банкам, боргові цінні папери органів державної влади в торговому портфелі банку, в портфелі на продаж та до погашення.

До короткострокових зобов'язань включаються: кошти до запитання, кошти бюджету України, короткострокові кредити, отримані від Національного банку та інших банків, короткострокові депозити інших банків і клієнтів, короткострокові цінні папери власного боргу, емітовані банком, зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій, порук, авалів, зобов'язання з кредитування, надані банкам і клієнтам .

Основні банківські нормативи діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2021-2023 рр. наведені у табл. 2.1-2.2.

Таблиця 2.1 - Основні нормативи капіталу АТ КБ «Приватбанк» за 2021-2023 рр.

Назва показника	Нормативне значення	2021	2022	2023	Відхилення, +/-	
					2021/2022	2022/2023
Регулятивний капітал банку, млн.. грн..		43029104	40842924	54582900	2186180	-9739976
Норматив адекватності регулятивного капіталу, %	Не менше 10%	25,58	18,33	23,02	7,25	4,69
Норматив адекватності основного капіталу, %	Не менше 7%	14,3	9,17	11,51	5,13	2,34

Джерело: створено на основі [11, 13,13]

Графічно динаміки нормативів адекватності регулятивного та основного капіталу 2021-2023 роках зведено на рисунку 2.2.

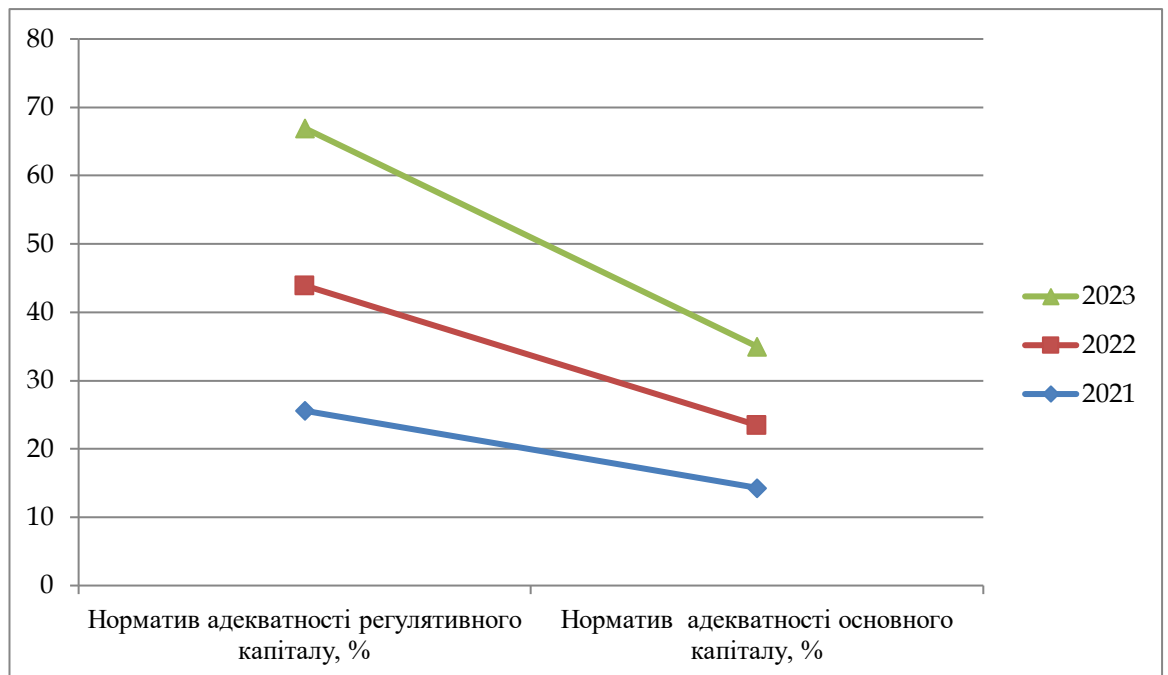

Рисунок 2.2 – Динаміка нормативів адекватності регулятивного та основного капіталу 2021-2023 років

Джерело: створено автором

З отриманих даних можна сказати, що протягом досліджуваного періоду існуючий обсяг капіталу дозволяв банку виконувати всі нормативні вимоги НБУ щодо ризиків і достатності капіталу.

Як видно з даних таблиці 2.2, усі нормативні значення показників ліквідності протягом досліджуваного періоду виконувались, що свідчить про достатнє забезпечення банком виконання своїх зобов'язань. Щодо показника короткострокової ліквідності (Н6) у 2022 році спостерігається незначне його зниження, проте значення залишається в межах встановлених нормативів (більше 60%). Це зниження могло бути спричинене збільшенням обсягів короткострокових зобов'язань банку.

Таблиця 2.2- Ключові показники ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Назва показника	Нормативне значення	2021	2022	2023	Відхилення, +/-	
					2021/ 2022	2022/ 2023
Норматив миттєвої ліквідності, %	Не менше 30%	15,8	20	-	4,2	
Норматив поточної ліквідності, %	Не менше 40%	41,9	42,5	-	0,6	
Норматив короткострокової ліквідності, %	Не менше 60%	78	81,3	-	3,3	

Джерело: створено на основі [11, 13,13]

Графічно нормативи ліквідностей 2021-2023 роках зведено на рисунку 2.3.

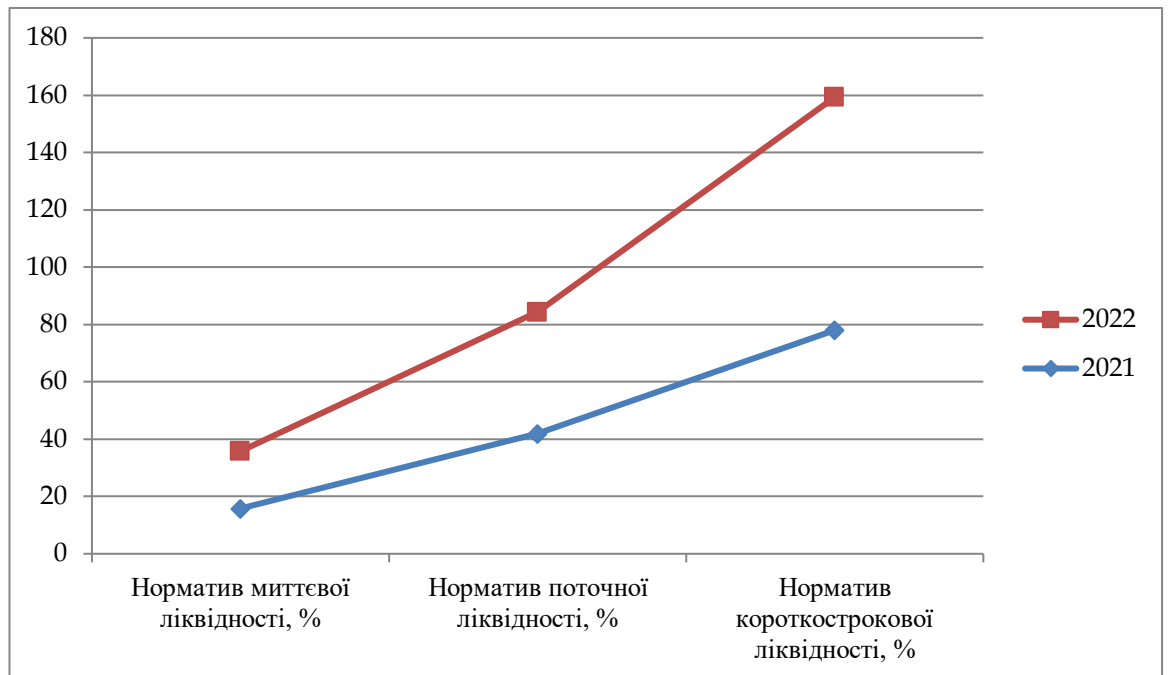

Рисунок 2.3 – Динаміка нормативів адекватності регулятивного та основного капіталу 2021-2022 років

Джерело: створено автором

Як видно з таблиці 2.2 норматив миттєвої ліквідності в 2021 та 2022 році знаходяться нижче норми, нормативи поточної ліквідності ледве перетнув межу прийнятного нормативу, норматив короткострокової ліквідності знаходиться вище 60%. Позитивна динаміка зберігається в період, який досліджувався.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» сформував і підтримує високий запас нормативу адекватності регулятивного капіталу. За даними Національного банку України, отриманими в результаті оцінки стійкості банків у поточному році, АТ КБ «ПриватБанк» не має потреби в капіталі в 2020 році. Відповідно, можна зробити висновок, що банк був дуже добре забезпечений регулятивним капіталом.

2.3 Оцінка впровадження інформаційних технологій в АТ КБ Приватбанк

АТ КБ «ПриватБанк» демонструє значну кількість інновацій, зазначених на офіційному сайті. Зокрема, банк впроваджує цифрові інновації, включаючи онлайн-комунікаційні канали та партнерства для розширення дистрибуції своїх банківських продуктів. Такий підхід використовує розгалужені мережі власників веб-сайтів, підтримуючи підприємницьку екосистему, де ці особи можуть отримувати фінансову винагороду за продаж продуктів банку (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Приклад програм партнерства для реалізації банківських продуктів у 2023 році

Компанія	Офер	Статус	Виплата	eCPC	CR	% апрув	Категорія
Приватбанк карти Gold+Універсальна	Видана карта Універсальна Gold	Активний	51,00	0,92	2	14	Банк

Джерело: створено на основі [14]

Пропозиція «Золота + універсальна картка» передбачає виплату в розмірі 51,00 грн за кожний успішний продаж, стимулюючи власників веб-сайтів до просування цього продукту. Ефективна ціна за клік (eCPC) становить 0,92 грн, що відображає дохід афіліата за кожний клік на рекламу. Коефіцієнт конверсії (CR) становить 2%, вказуючи на частку кліків, що перетворюються на продажі.

Інновації активно впроваджуються також у сфері забезпечення розрахунків, зокрема в інтернеті та через спеціальні термінали. Різне зростання переказів з картки на картку, у тому числі через інтернет, свідчить про успішне впровадження банком інноваційних онлайн-платформ, які покращують користувацький досвід. З 2019 по 2023 рік обсяг транзакцій зріс

з 257 мільярдів гривень до 1596 мільярдів гривень, що свідчить про зростаючу довіру клієнтів до цифрових транзакцій та успішність стратегічних ініціатив щодо спрощення та безпеки онлайн-платежів (рис. 2.4)

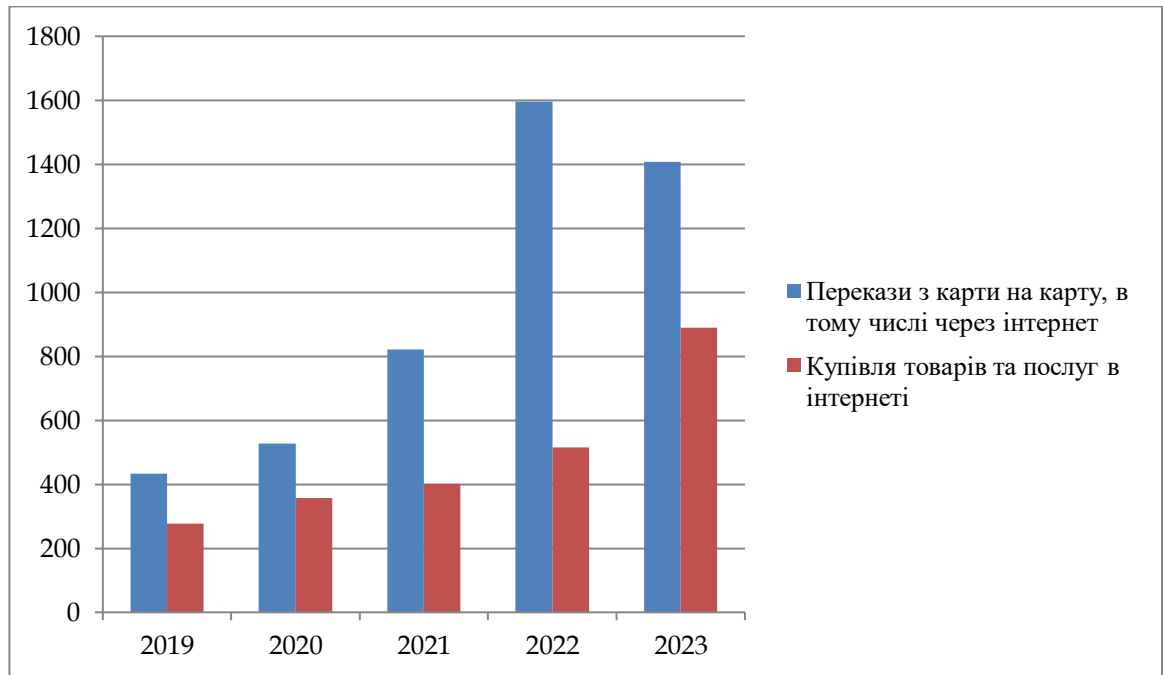

Рисунок 2.4 - Зміни у обсязі операцій, що здійснюють клієнти банку через Інтернет у період з 2019 по 2023 рік, в млрд грн

Джерело: створено на основі [15, 16,17]

З іншого боку, роль банку в забезпеченні онлайн-покупок товарів і послуг також демонструє позитивну динаміку. З 434 млрд грн у 2019 році до 819 млрд грн у 2023 році, банк сприяв збільшенню обсягу транзакцій в онлайн-комерції. Хоча це зростання не таке стрімке, як у випадку з переказами з картки на картку, воно все ж таки є значним і свідчить про зростаючу довіру та схильність споживачів до електронної комерції. Використовуючи інноваційні цифрові рішення, банк створив безпечне та зручне середовище для онлайн-покупок, що відповідає глобальному зростанню електронної комерції, спричиненому цифровою трансформацією, і тим самим сприяє розвитку культури цифрового споживання.

Також спостерігається стійке зростання обсягів операцій через платіжні термінали: з 234 млрд грн у 2019 році до 829,5 млрд грн у 2023 році. Це

підкреслює важливість платіжних інновацій для банку, що сприяє розширенню та вдосконаленню інфраструктури платіжних терміналів для подальшого спрощення процесу оплати. Систематичне розширення цього каналу можна вважати стратегічним кроком, спрямованим на зміцнення ринкових позицій банку через використання імпульсу цифрової трансформації в банківському секторі.

Водночас активність через пристрої самообслуговування демонструє іншу тенденцію, починаючи зі зниження з 27 млрд грн у 2019 році до 15 млрд грн у 2020 році, а потім помірне відновлення до 22 млрд грн у 2022 році. Ця динаміка вказує на можливу зміну споживчих уподобань, що може свідчити про переорієнтацію від пристроїв самообслуговування до інших, більш зручних і технологічно просунутих методів. Проте відновлення в останні роки показує, що ці пристрої залишаються актуальними.

Таким чином, ПриватБанк реалізує комплексну стратегію обслуговування різноманітної клієнтської бази з різними уподобаннями та рівнями цифрової грамотності. Значне зростання використання платіжних терміналів свідчить про успіх банку в створенні цифрової екосистеми, що відповідає глобальним тенденціям у фінтех-секторі. Це демонструє глибоке розуміння ринкової динаміки та вподобань клієнтів.

Для банку важливо продовжувати інноваційний шлях, що сприятиме подальшому вдосконаленню, безпеці та зручності банківського обслуговування в найближчі роки, спираючись на синтез технологій і клієнтоорієнтованих стратегій.

У контексті інтернет-переказів з картки на картку спостерігалось збільшення кількості транзакцій, яке досягло свого піку в 2021 році з 819 мільйонами транзакцій. Однак у 2022 році цей показник зменшився до 801 мільйона. Це скорочення, хоча й залишилося вище рівня попередніх років, свідчить про негативний вплив війни, яка обмежує активну інноваційну діяльність менеджменту.

З іншого боку, кількість онлайн-покупок товарів і послуг, здійснених за допомогою банківських засобів, досягла свого піку в 2023 році з 1710 мільйонами транзакцій. Це вказує на потенційний позитивний вплив інновацій на обороти банку.

Таким чином, коливання в прямих операціях підкреслюють динамічний та мінливий ландшафт, в якому діє банк. Постійна увага до інноваційних рішень у поєднанні з розумінням складної павутини факторів, що впливають на поведінку споживачів, може стати вирішальним фактором у підтримці та розвитку цифрової транзакційної екосистеми.

Отже, у період з 2019 по 2023 рік АТ КБ «ПриватБанк» продемонстрував значне зростання фінансових операцій онлайн: перекази з картки на картку зросли з 257 млрд грн до вражаючих 1596 млрд грн, що свідчить про відповідність банку світовим фінтех-тенденціям та широкому імпульсу до цифрової трансформації в банківському секторі. Тим часом, обсяги купівлі товарів та послуг онлайн постійно зростали, досягнувши 515 млрд грн у 2022 році, що свідчить про стійку довіру до цифрових сервісів, які надає банк. Хоча обсяг операцій через пристрої самообслуговування зазнав коливань, банк продемонстрував гнучкість у забезпеченні гармонійного поєднання інновацій та надійності у наданні послуг, утримуючи свої позиції на банківському ринку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

3.1 Проблеми впровадження інформаційних технологій в банківських установах України

Інформаційні технології (ІТ) стали невід'ємною частиною сучасної банківської системи, сприяючи підвищенню зручності, швидкості та безпеки фінансових операцій. Однак, їх розвиток супроводжується низкою проблем, які потребують серйозної уваги та вирішення. У цьому рефераті розглядаються основні проблеми, з якими стикається банківська система при використанні інформаційних технологій, а також пропонуються можливі шляхи їх подолання.

Безпека даних. Однією з ключових проблем у банківській сфері є забезпечення безпеки даних. Збільшення кількості кіберзлочинів, таких як хакерські атаки, фішинг та інші форми шахрайства, ставить під загрозу конфіденційність і цілісність фінансової інформації. Банки повинні впроваджувати надійні системи захисту, такі як багатофакторна аутентифікація, шифрування даних та регулярні аудити безпеки, щоб мінімізувати ці ризики. Основним методом захисту інформації є впровадження так званих засобів ААА або 3А (authentication, authorization, administration - автентифікація, авторизація, адміністрування). Серед них важливу роль відіграють апаратно-програмні системи ідентифікації та автентифікації (СІА) до комп'ютерів.

При використанні СІА співробітник отримує доступ до комп'ютера або кооперативної мережі лише після успішного проходження процедури ідентифікації та автентифікації. Ідентифікація полягає у розпізнаванні користувача за унікальною ознакою або наданою йому ідентифікаційною

ознакою. Перевірка відповідності ідентифікаційної ознаки користувачу здійснюється під час автентифікації.

За численними дослідженнями, найбільш поширеною і збитковою інформаційною загрозою сьогодні є віруси, «троянські коні», шпигунські утиліти та інше шкідливе програмне забезпечення. Для захисту від нього використовуються антивіруси.

Висока вартість впровадження та підтримки ІТ-систем. Впровадження та підтримка сучасних інформаційних систем потребує значних фінансових ресурсів. Це включає витрати на апаратне забезпечення, програмне забезпечення, а також навчання персоналу. Для багатьох банків, особливо невеликих установ, ці витрати можуть бути надмірними. Тому важливо знайти баланс між інноваціями та економічною доцільністю.

В сучасній економіці інформаційні ресурси стають одним із ключових факторів розвитку. Це ставить перед підприємствами завдання не лише впровадження, але й ефективного використання інформаційних систем (ІС) для управління.

На сьогодні світовим стандартом є ERP-концепція інформаційних систем – системи управління ресурсами підприємств (ERP). Ця концепція базується на принципі єдиної бази даних підприємства, що інтегрує фінансову, виробничу, маркетингову, кадрову та іншу інформацію

Обслуговування та модернізація існуючих систем. ІТ-системи потребують регулярного обслуговування та модернізації для забезпечення їх ефективності та безпеки. Часто виникають проблеми зі сумісністю нових технологій зі старими системами, що може призводити до перебоїв у роботі та додаткових витрат. Крім того, модернізація систем може вимагати тимчасового призупинення роботи, що створює незручності для клієнтів.

Модернізація та підтримка існуючих інформаційних систем у банківській сфері мають вирішальне значення для забезпечення їхньої ефективності, безпеки та відповідності сучасним стандартам. Цей процес

включає в себе регулярне технічне обслуговування та впровадження нових технологій для поліпшення операцій.

Регулярне обслуговування включає профілактичні заходи і оновлення програмного забезпечення для усунення потенційних проблем і впровадження нових функцій. Моніторинг систем забезпечує надійність роботи інформаційних систем шляхом виявлення та вирішення потенційних недоліків. Регулярне оновлення систем безпеки і застосування антивірусних програм важливі для захисту від кіберзагроз.

Модернізація включає в себе впровадження передових технологій, таких як штучний інтелект і аналітика великих даних, що сприяють оптимізації робочих процесів та покращенню якості обслуговування. Інтеграція нових технологій потребує врахування сумісності з існуючими системами і вимагає значних інвестицій та підготовки персоналу.

Узагальнюючи, обслуговування та модернізація інформаційних систем у банківській сфері є невід'ємною частиною стратегії розвитку, спрямованою на забезпечення конкурентоспроможності, покращення якості обслуговування клієнтів і відповідність сучасним вимогам безпеки та ефективності.

Питання конфіденційності та захисту особистих даних. З розвитком інформаційних технологій зростають і ризики порушення конфіденційності особистих даних клієнтів. Законодавчі вимоги щодо захисту даних, такі як GDPR у Європі, вимагають від банків значних зусиль для забезпечення відповідності. Недотримання цих вимог може призвести до серйозних фінансових і репутаційних втрат.

Конфіденційність та захист особистих даних є надзвичайно важливими аспектами у сучасній банківській сфері. Найбільшою загрозою для банків є можливість несанкціонованого доступу до особистої інформації клієнтів, що може призвести до серйозних фінансових втрат і порушення довіри. Для забезпечення безпеки особистих даних банки використовують широкий спектр заходів, таких як шифрування, багатофакторна аутентифікація,

регулярні аудити безпеки і дотримання вимог регуляторів. Особливу увагу приділяється інформуванню та навчанню персоналу щодо правил обробки та захисту конфіденційної інформації, що сприяє підвищенню рівня безпеки і мінімізації можливих ризиків порушення конфіденційності даних.

Управління великими обсягами даних. Банки щодня обробляють величезні обсяги даних, що ставить перед ними виклики, пов'язані з ефективним управлінням і аналізом цих даних. Великі дані (BigData) відкривають нові можливості для аналізу ринкових тенденцій і споживчої поведінки, але також вимагають потужних аналітичних інструментів і технологій зберігання.

Управління великими обсягами даних є важливим аспектом для банківських установ у сучасному світі. Це означає ефективний збір, зберігання, обробку та аналіз великої кількості інформації, що надходить щоденно. Банки використовують передові технології для аналізу даних, що дозволяє їм виявляти ринкові тенденції, клієнтські уподобання та інші важливі аспекти для покращення продуктів і послуг.

Управління великими обсягами даних також дозволяє банкам персоналізувати обслуговування клієнтів, пропонувати індивідуальні рішення та оптимізувати внутрішні процеси. Важливим аспектом є забезпечення безпеки і конфіденційності даних, що вимагає використання надійних систем захисту від кіберзагроз і зловживань, що є невід'ємною частиною сучасного цифрового середовища.

Технічні збої та ризик простоїв. Технічні збої в роботі інформаційних систем можуть призвести до значних фінансових втрат і негативного впливу на репутацію банку. Важливо розробити стратегії резервного копіювання та відновлення даних, а також плани дій на випадок надзвичайних ситуацій, щоб мінімізувати ризик простоїв.

Технічні збої та ризики простоїв в інформаційних системах є серйозними викликами для банківських установ. Ці проблеми можуть викликати значні фінансові втрати і пошкодження репутації банку серед

клієнтів і партнерів. Для зменшення цих ризиків і забезпечення надійності роботи систем важливо розробляти стратегії резервного копіювання і відновлення даних. Крім того, необхідно мати чіткі плани дій для негайного реагування на надзвичайні ситуації, що дозволить мінімізувати час простою і оперативно відновити нормальну роботу систем.

Окрім того, важливо постійно моніторити стан інформаційних систем, проводити регулярні технічні перевірки і посилювати заходи захисту від потенційних кіберзагроз. Це дозволяє вчасно виявляти можливі проблеми і приймати необхідні заходи для їх запобігання, забезпечуючи стабільність і надійність операцій банку.

Недостатня кваліфікація персоналу. Швидкий розвиток інформаційних технологій вимагає постійного підвищення кваліфікації персоналу. Недостатній рівень знань і навичок співробітників може призвести до помилок у роботі з ІТ-системами та зниження загальної ефективності. Важливо організувати регулярні тренінги і курси підвищення кваліфікації для персоналу.

Інформаційні технології відкривають широкі можливості для розвитку банківської системи, проте їх впровадження супроводжується низкою проблем. Забезпечення безпеки даних, висока вартість впровадження, модернізація систем, захист особистих даних, управління великими обсягами даних, технічні збої та кваліфікація персоналу є основними викликами, які потребують комплексного підходу. Розв'язання цих проблем дозволить банкам ефективно використовувати потенціал інформаційних технологій, підвищуючи якість обслуговування клієнтів та забезпечуючи стабільний розвиток у конкурентному середовищі. На сьогодні більшість банків орієнтуються на покращення якості обслуговування клієнтів, спрощуючи надання банківських послуг, зокрема через онлайн-сервіси. Цифровий банкінг охоплює надання банківських послуг за допомогою комп'ютерних технологій, включаючи:

- управління рахунками (виписки, перекази, баланси);

- заощадження коштів (депозити, валютні операції);
- миттєві перекази та платежі на рахунки третіх осіб;
- консультаційні та інформаційні послуги;
- кредитні операції;
- управління ризиками.

Цифровий банкінг базується на безготівкових розрахунках, тобто переказах коштів з одного рахунку на інший без використання готівки. Розвиток платіжної інфраструктури та популяризація інноваційних способів оплати стимулюють зростання безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток в Україні. За перше півріччя 2019 року загальна кількість операцій з картками українських банків сягнула 2352 млн, на суму 1 667 млрд грн, що на 28% більше порівняно з аналогічним періодом 2018 року. Вісім з десяти операцій з картками були безготівковими, частка яких зросла до 49,4%.

Розподіл безготівкових операцій у першому півріччі 2019 року показує, що найбільше їх припадає на розрахунки в торговельних мережах – 51%, а найбільший обсяг безготівкових операцій становлять перекази з картки на картку – 40,5%. Станом на 1 липня 2019 року в Україні було 63,2 млн платіжних карток, з яких понад 60% активні, що на 6% більше, ніж на початку року.

Тренд на безконтактні платежі продовжує зростати завдяки безпеці, швидкості та зручності. Частка безконтактних та токенизованих карток досягла 30% за кількістю та 29% за обсягом безготівкових операцій. Кількість безконтактних карток зросла на 36% до 5,3 млн, а токенизованих – на 24% до 1,4 млн. Нині 86% торговельних POS-терміналів в Україні підтримують безконтактні оплати.

Сучасні способи дистанційного доступу до банку включають прямі банківські операції (direct banking), дистанційні операції телефоном (phonebanking, telebanking), операції через мобільний телефон (handypocketbanking), факсом (faxbanking) та через персональний комп'ютер

(PC-banking). Дистанційне банківське обслуговування надають більшість фінансових установ, зокрема «ПриватБанк», Monobank, ПУМБ, «Ощадбанк», «Альфа Банк», «Укрсоцбанк», «Кредіт Агріколь Банк».

Однак розвитку цифрових технологій у банківській сфері заважають проблеми, такі як високий рівень недовіри до інтернет-банкінгу та обмеження законодавства, що вимагає особистої ідентифікації клієнтів у відділенні. Водночас, банки пропонують різні способи дистанційного відкриття рахунків, наприклад, через кур'єрські послуги.

Інтернет-банкінг продовжує активно розвиватися, а ключовим напрямом є онлайн-ідентифікація клієнтів для отримання банківських послуг. Це може здійснюватися через Інтернет за допомогою цифрового підпису або відеозв'язку в платіжних терміналах чи банкоматах.

Можливість здійснювати банківські операції онлайн нині є доступною та відносно недорогою для споживачів, без абонплати для фізичних осіб. Основним джерелом доходу для банків є комісії за міжбанківські перекази коштів. Інтернет-банкінг має значні переваги через нижчу собівартість операцій порівняно з операціями у відділеннях.

На тлі повномасштабного вторгнення в Україні, кібератаки стали невід'ємною частиною війни, спрямованими на державні сайти та сайти великих системно важливих компаній. Кіберзлочинці освоюють нові методи кібератак, що змушує регуляторів забезпечувати системність у протидії цим загрозам, а банківський сектор - інвестувати в кібербезпеку. На жаль, банківська система, посилена умовами війни, змушена вкладати значні кошти у захист даних та рахунків своїх клієнтів, а також у подолання наслідків уже здійснених кібератак.

3.2. Пропозиції щодо вдосконалення інформаційних технологій в банківському секторі на прикладі АТ КБ Приватбанк

Для покращення інформаційної діяльності АТ КБ «Приватбанк» варто врахувати потенційний вплив використання штучного інтелекту та суміжних технологій на традиційну бізнес-модель банку. Аналізуючи наявні дані, стає очевидним, що існує значна різниця між вартістю, створеною традиційними технологіями, та вартістю, створеною передовими технологіями штучного інтелекту. Зокрема, дані свідчать про те, що в короткостроковій перспективі більша частина створеної доданої вартості, а саме 64,64%, походить від традиційних технологій, тоді як напередові технології штучного інтелекту припадає 35,36% (Рис. 3.1).

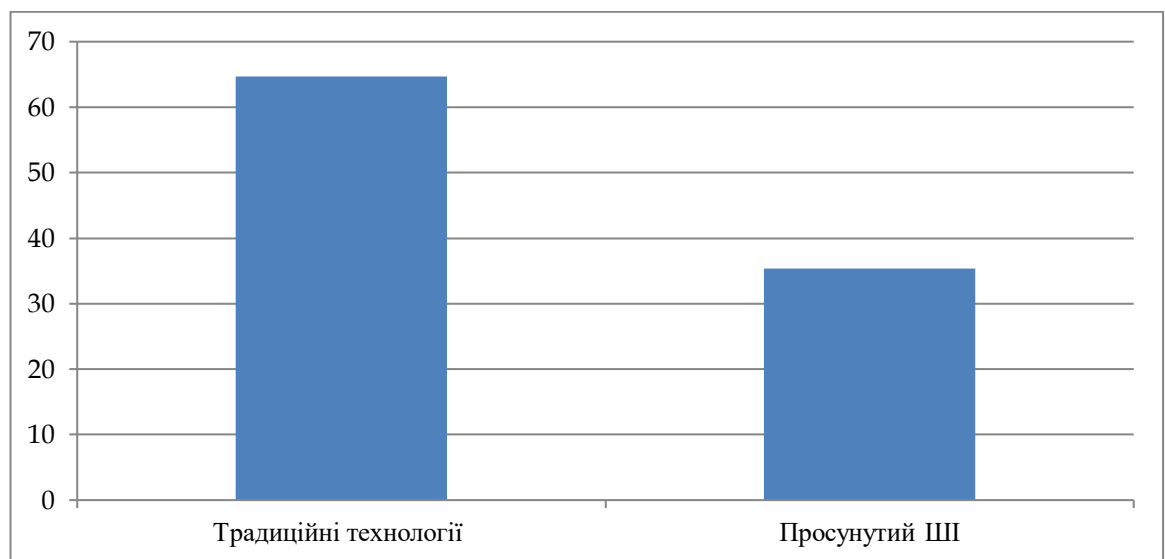

Рисунок 3.1 - Прогнозоване відношення збільшення створеної вартості у сучасному банку за різних технологій, %

Джерело: створено на основі [31]

Внесок передових технологій штучного інтелекту, які становлять 35,36% доданої вартості, є значним. Це свідчить про великий потенціал АТ КБ «Приватбанк» у використанні сучасних технологій штучного інтелекту для оптимізації операцій. Враховуючи цей сценарій, одним зі шляхів

активізації інноваційної діяльності банку може бути збільшення інвестицій у технології штучного інтелекту. Це сприятиме глибшій інтеграції в операційну структуру банку, підвищенню ефективності, покращенню обслуговування клієнтів та розвитку нових джерел прибутку. Такий підхід потенційно збільшить відсоток доданої вартості від передових технологій штучного інтелекту в майбутньому, що відповідає світовим тенденціям у банківській сфері, де все більше залежить від складних технологій. Крім того, розуміння взаємозв'язку між традиційними технологіями та передовими технологіями штучного інтелекту може стати ключовим елементом в управлінні майбутньою стратегією АТ КБ «Приватбанк».

Слід звернути увагу на такий аспект у розрізі окремих видів діяльності в банківській сфері (Рис. 3.2).

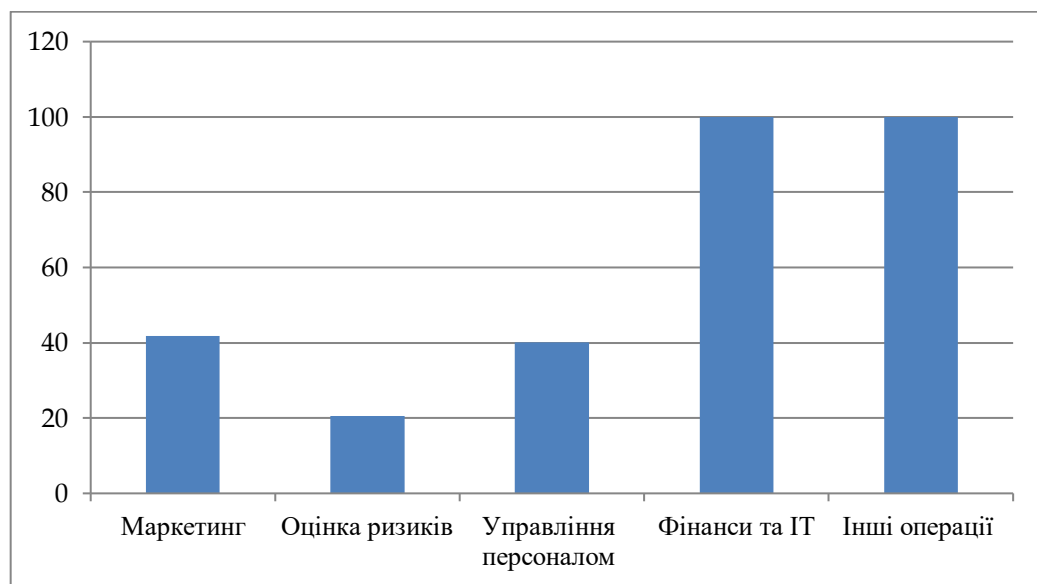

Рисунок 3.2 Прогнозована роль штучного інтелекту в зростанні доданої вартості бізнес-моделі сучасного банку з урахуванням напрямків роботи в середньостроковій перспективі, %

Джерело: створено на основі [31]

У маркетинговій сфері очікується, що штучний інтелект забезпечить 41,79% додаткової вартості. Це свідчить не лише про важливу роль ШІ в аналізі поведінки та вподобань споживачів для покращення маркетингових стратегій, але й вказує на можливості для подальшого розширення і

посилення використання ШІ для створення більш персоналізованих маркетингових стратегій, заснованих на даних. Інтеграція ШІ дозволяє використовувати предиктивну аналітику та великі дані для покращення маркетингових ініціатив і значного підвищення клієнтського досвіду.

У сфері оцінки ризиків застосування ШІ може забезпечити 22,61% додаткової вартості. Поглиблена інтеграція ШІ може запропонувати більш досконалі інструменти для аналізу ризиків, надаючи детальнішу інформацію та підвищуючи стійкість банку до ризиків.

Управління персоналом також є ключовою сферою, де ШІ може принести значну додаткову вартість, яка становить 40,14% зростання. У сфері фінансів та ІТ, а також в інших операціях, очікується, що весь приріст додаткової вартості буде досягнутий завдяки ШІ, що підкреслює привабливість цієї технології для АТ КБ «Приватбанк».

Отже, АТ КБ «Приватбанк», як і вся галузь, стоїть на порозі трансформаційного періоду, де штучний інтелект стає не просто інструментом, а рушійною силою, що спрямовує бізнес-модель до безпрецедентної ефективності та інновацій. Ця диференційована інтеграція ШІ в різні сфери діяльності є не лише стратегією інновацій, а й планом для стійкого лідерства в банківській галузі.

Абстрагуючи ці дані на АТ КБ «Приватбанк», отримуємо оцінку економічного ефекту від більш інтенсивного використання передових досягнень у сфері ШІ в бізнес-моделі банку(рис. 3.3).

Прогнозується значне зростання чистого процентного доходу з поточних 39,9 млрд грн до потенційних 61,7 млрд грн завдяки впровадженню передових технологій штучного інтелекту в діяльність банку. Зростання на 21,8 млрд грн очікується за рахунок вдосконалення кредитних стратегій, оптимізації ціноутворення, управління процентними ризиками та поліпшення системи управління активами і пасивами, створюючи більш продуктивну екосистему процентного доходу.

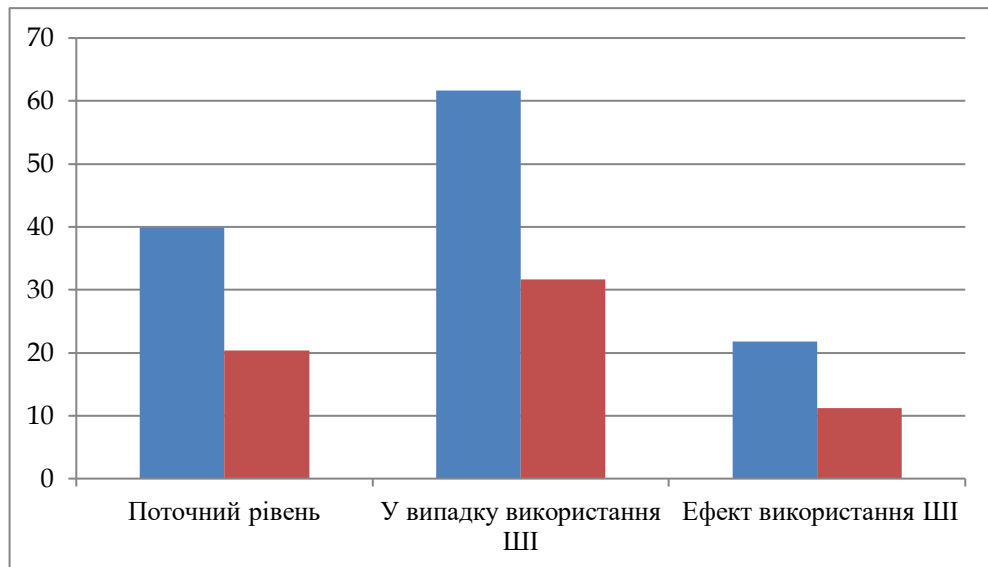

Рисунок 3.3- Прогнозований зріст доходів АТ КБ «Приватбанк» при активнішому застосуванні технологій штучного інтелекту в їхній діяльності, у млрд грн.

Джерело: створено на основі [31]

Також передбачається значне збільшення чистого комісійного доходу з 20,4 млрд грн до 31,6 млрд грн, що означає приріст на 11,2 млрд грн завдяки активному використанню технологій штучного інтелекту. Це дозволить переосмислити стратегію комісійної винагороди, сприяти розробці більш персоналізованих послуг, стимулювати інновації у платних послугах і впроваджувати динамічні, адаптивні стратегії ціноутворення, засновані на даних.

Аналіз цих очікуваних змін показує стратегічний шлях, на якому АТ КБ «Приватбанк» може здійснити трансформаційний перехід до нової бізнес-моделі. Збільшення чистого процентного та комісійного доходу підтверджує привабливість технологічної інтеграції, яка обіцяє суттєві зміни.

ПриватБанк має можливість переосмислити свої фінансові стратегії, поєднуючи технологічний прогрес із фінансовою розсудливістю. Це демонструє далекоглядність, де штучний інтелект стає ключовим елементом у створенні фінансової структури, яка є не лише надійною, але й стійкою, адаптивною та готовою до майбутніх фінансових викликів.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку банківської системи значно акцентується увага на інтеграції та вдосконаленні інформаційних технологій. Цей напрямок є критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності банків та підвищення їхньої ефективності в умовах загостреної конкуренції та змінюваних вимог клієнтів. Впровадження цифрових ініціатив, таких як мобільні додатки, онлайн-банкінг, штучний інтелект і аналітика даних, не лише автоматизує процеси, а й забезпечує зростання швидкості обробки операцій, зменшення витрат та покращення якості обслуговування клієнтів.

Одним із ключових аспектів є впровадження технологій розширеного аналізу даних, які дозволяють банкам краще розуміти потреби своїх клієнтів і пропонувати персоналізовані продукти та послуги. Це відкриває нові можливості для крос-продажу, управління ризиками та підвищення лояльності клієнтів. Впровадження штучного інтелекту і машинного навчання дозволяє автоматизувати процеси взаємодії з клієнтами, аналізувати великі обсяги даних та прогнозувати поведінку клієнтів, що є критично важливим для ефективного управління ризиками та прийняття обґрунтованих стратегічних рішень.

Постійне вдосконалення кібербезпеки є ще однією ключовою складовою сучасних банківських інформаційних технологій. В умовах зростаючих загроз кібератак, банки мають активно розвивати та вдосконалювати заходи з захисту даних та інфраструктури, щоб забезпечити конфіденційність інформації своїх клієнтів та уникнути фінансових втрат.

Також слід відзначити значення блокчейн технологій у банківській системі, які дозволяють покращити ефективність процесів, забезпечити безпеку та надійність транзакцій, а також спростити ведення документообігу та знизити витрати на трансфер великих сум.

У підсумку, інтеграція та вдосконалення інформаційних технологій є необхідними для сучасних банківських установ, оскільки вони забезпечують

підвищення ефективності, зменшення витрат, покращення обслуговування клієнтів та зниження ризиків. Розвиток цих технологій є ключовим фактором для успішної адаптації банків до змінюваних умов ринку та вимог клієнтів, що дозволяє зберігати конкурентні переваги та зміцнювати лідерство на фінансовому ринку.

Інформаційна банківська технологія (ІБТ) представляє собою складний процес перетворення банківської інформації за допомогою методів збору, реєстрації, передачі, зберігання і обробки даних з метою підготовки, ухвалення і реалізації управлінських рішень. Ці технології відіграють ключову роль у сучасній фінансово-кредитній системі, забезпечуючи не лише ефективне виконання банківських функцій, але й підвищуючи рівень управління як окремих банків, так і системи в цілому.

Структуризація інформаційних банківських систем передбачає виділення функціональних модулів, які об'єднані в одну технологічну платформу навколо єдиного фінансового ядра. Це забезпечує їх спільну роботу та взаємодію, що є важливим для забезпечення високої ефективності та надійності банківської діяльності. Функціональні підсистеми ІБТ відображають особливості модульного підходу, який є стандартом для сучасних банківських систем.

Для банківських фахівців банк є не лише фінансовою установою, але й підприємством з обробки і передачі інформації. Впровадження кредитних і дебетових карт, банкоматів, електронного обслуговування інформації робить всі платіжні та розрахункові процедури доступними для комп'ютерної обробки та передачі, що значно полегшує процеси управління банком і прийняття рішень, зокрема в кредитній діяльності.

Управління банком у сучасних умовах вимагає комплексного підходу до інформатизації, що базується на міжнародних стандартах і рекомендаціях. Це включає у себе впровадження мережного управління, яке забезпечує ефективність і надійність діяльності банку в умовах постійних змін на фінансових ринках.

ПриватБанк є найбільшим комерційним банком в Україні, який недавно зазнав фінансових труднощів, але завдяки ефективній діяльності держави вийшов із кризового становища через націоналізацію та значні фінансові ін'єкції. Загальні активи, власний капітал, фінансові результати та рентабельність почали зростати, а частка непрацюючих активів зменшується.

У сфері технологічних інновацій ПриватБанк виступає лідером серед інших комерційних банків, впроваджуючи першим технологію Apple Pay та запускаючи популярний онлайн-банкінг Приват 24, яким користуються 14 мільйонів осіб. Банк також пропонує інші онлайн-сервіси, такі як Скарбничка, Оплата частинами, Кредитна історія, дисконтний клуб тощо.

Проект Приват 24 отримав оцінку 4,25 з 5 за результатами опитування. Користувачі відзначають його функціональність, зручність використання та швидкість роботи, хоча також вказують на технічні збої та не дуже зручний інтерфейс. Деякі опитані (36%) не помітили жодних недоліків у цьому онлайн-сервісі.

В майбутньому на банківському ринку України передбачається збільшення кількості необанківських установ нового типу. Зараз такі установи примушені використовувати класичні банківські ліцензії, але передбачається, що вони зможуть самостійно реєструватись у майбутньому, що потребуватиме змін у законодавстві України і більшої регуляції.

Також очікується зростання інтересу комерційних банків до P2P кредитування, де вони виступатимуть посередниками. Це стане додатковим джерелом доходу для банків з меншими ризиками втрат.

Додатковим напрямком розвитку може стати активне використання технології блокчейн, що дозволить банкам ефективніше та економічніше проводити власні операції.

Отже, сучасні інформаційні технології в банківській системі сприяють покращенню процесів управління, забезпечують високу ефективність та надійність функціонування, що є важливим для забезпечення конкурентоспроможності банків у сучасному фінансовому середовищі.

СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. AI inBanking – HowArtificialIntelligenceisUsedinBanks. URL: <https://appinventiv.com/blog/ai-in-banking/>
2. Банк АТ КБ Приватбанк. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/institutions/14360570>
3. Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку / Федевич Л. С., Ливдар М. В., Межирицька // Економіка та суспільство. – 2020. – Випуск № 21. – С. 21-27
4. Вінниченко О.В. Гудзь А.В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. Вісник економіки транспорту і промисловості №69. 2020.
5. Господарське право України. Для підготовки до іспитів: навч.посіб. / Тетарчук І.В. К. : ЦНЛ, 2019. 222с.
6. Дзюблюк О., Інноваційні вектори розвитку банківської системи. Світ фінансів. 3. №(60). 2019. С. 8-25.
7. Доценко І. О. Особливості інноваційної діяльності банківських установ. Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики. 2021. №1. С.118-120
8. Економічна безпека підприємства: [підручник] / А.М. Дідик та ін. Львів: НУ «Львівська Політехніка», ТЗОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
9. Закон України «Про банки і банківську діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
10. Закон України «Про національний банк» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
11. Закон України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Law_12072001_2664-III
12. Звіт про реалізацію Стратегії розвитку фінтеху в Україні до 2025 року за 2021 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-realizatsiyu-strategiyi-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku-za-2021-rik>

13. Картка «Універсальна Gold» URL: <https://privatbank.ua/platezhnie-karty/karta-gold>
14. Квасницька Р. С., Антонюк О. В., Діджиталізація банківської сфери в Україні: передумови, проблеми та перспективи розвитку. *Achievementsandprospectsofmodernscientificresearch*. 2021.
15. Концепція відкритого банкінгу в Україні. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zatverdjeno-kontseptsiyu-vidkritogo-bankingu-v-ukrayini>
16. Котуранова Т. В., Вартоха Я. С., Александрова М. О., Інтернетбанкінг в Україні-інноваційний розвиток банківської сфери. *Економічний простір*. №146. 2019. С. 43-56.
17. Кузьменко О. Ю., Малюк О. В., Чернишова О. О. Кібербезпека бізнесу під час війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1790/1725>
18. Кульков В.М. Цифрова економіка: надії та ілюзії. Центр громадських наук і економічного факультету МГУ ім. М.В. Ломоносова. 2017. № 5. С. 145–156.
19. Легомінова С.В., Гусєва О.Ю. Діджиталізація як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1(23). С. 20–25. 60 Серія Економічні науки Випуск 41. 2021
20. Малій О. Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 4. С. 72-77.
21. Маркевич Л. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів . Міжнародна науково-практична конференція «Цифрова трансформація бізнесу: виклики і можливості для партнерства» (9–10 вересня 2021 р). URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>.
22. Менеджмент. Маркетинг. Підприємництво : навч. посіб. / Т. Ф. Рябоволик, І. О. Андрощук, А. О. Доренська [та ін.]. - Кропивницький : ЦНТУ, 2024. - 208 с.

23. Matviichuk N., Tesliuk S., Основні тенденції розвитку банківських інновацій в Україні. *EconomicjournalofLesyaUkrainkaVolynNationalUniversity* 1.25. №. 2021. С. 79-87.

24. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник / З. Б. Живко та ін.; за ред. З.Б. Живко. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.

25. Пенюшкевич А. Ю. Прогнозування інновацій як основа ефективного розвитку банку. *КНЕУ - «Вчені записки» -збірник наукових праць*. 2022. №1. С.159-161.

26. Показники банківської системи. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

27. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток за травень-грудень 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpodil-bezgotivkovih-operatsiy-zvikoristannyam-platijnih-kartok-2022-rik>

28. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток, 2020 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpodil-bezgotivkovih-operatsiyz-vikoristannyam-platijnih-kartok-2020-rik>

29. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток, 2021 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpodil-bezgotivkovihoperatsiy-z-vikoristannyam-platijnih-kartok-2021-rik>

30. Сорока П.М., Харченко В.В., Харченко Г.А. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: Навч. посіб. – Київ: ЦП «Компринт», 2019. 518 с.

31. Теслюк С., Деркач О. Вплив фінтех-інновацій на банківський сектор України. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. №8 (22). С.139-152.

32. Фінансова звітність. URL:<https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

33. Чабанюк, Є. М. Сучасні тенденції цифровізації та їх вплив на діяльність підприємств / Є. М. Чабанюк, О. В. В'юник // Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 08 груд. 2022 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. С. 83–84.

34. Хуторна М. Е., Костогриз В. Г. Ефективність діяльності банків в умовах цифровізації. Вісник Університету банківської справи. 2020. №2 (38). С.27-34.

35. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 155 с.

36. Що таке CRM-система та як вона працює? URL: <https://www.terrasoft.ua/page/definitioncrm> (дата звернення: 23.04.2024).

37. Як ШІ та OpenBanking вплинули на розвиток фінтеху в Україні. URL: <https://gpa.org.ua/ua/novyny/yak-shi-ta-open-banking-vplynuly-na-rozvytok-fintehu-vukrayini-analyyka/>

38. Яковенко К. А. Фінансова стабільність банківської системи та напрями її забезпечення в сучасних умовах / К. А. Яковенко // Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції. – Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2020. – 360с. – С. 287-234.

39. Digital в HR: інструменти, автоматизація та використання цифрових технологій. URL: <https://kharkov.hh.ua/article/19271>.

40. HR-менеджмент: навч. посіб. / І. М. Сочинська-Сибірцева, А. О. Доренська, Т. В. Тушевська. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 278 с.